

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФАКУЛТЕТ ТЕХНИЧКИХ
НАУКА У НОВОМ САДУ

Никола Трајковић

**Дизајн и реализација
дистрибуираног *CI/CD* алата са
подршком за *2FA*,
нотификације и корисничку
аналитику**

ЗАВРШНИ РАД

Основне академске студије

Нови Сад, 2025

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ • ФАКУЛТЕТ ТЕХНИЧКИХ НАУКА
21000 НОВИ САД, Трг Доситеја Обрадовића 6

ЗАДАТАК ЗА ЗАВРШНИ РАД

Број:

Датум:

(Податке уноси предметни наставник - ментор)

Студијски програм:	Софтверско инжењерство и информационе технологије		
Студент:	Никола Трајковић	Број индекса:	SV45/2021
Степен и врста студија:	Основне академске студије		
Област:	Софтверско инжењерство и информационе технологије		
Ментор:	Бранко Милосављевић		
НА ОСНОВУ ПОДНЕТЕ ПРИЈАВЕ, ПРИЛОЖЕНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ОДРЕДБИ СТАТУТА ФАКУЛТЕТА ИЗДАЈЕ СЕ ЗАДАТАК ЗА ЗАВРШНИ РАД, СА СЛЕДЕЋИМ ЕЛЕМЕНТИМА:			
<ul style="list-style-type: none">- проблем – тема рада;- начин решавања проблема и начин практичне провере резултата рада, ако је таква провера неопходна;			

НАСЛОВ ЗАВРШНОГ РАДА:

Дизајн и реализација дистрибуираног *CI/CD* алата са подршком за *2FA*, нотификације и корисничку аналитику

ТЕКСТ ЗАДАТКА:

Анализити концепте, архитектуру и начин рада постојећих *CI/CD* алата. Анализити технологије за имплементацију двофакторске аутентификације. Анализити механизме за интеграцију *CI/CD* система са системима за контролу верзија. Дефинисати архитектуру и имплементирати *CI/CD* систем који омогућава извршавање задатака на више чворова помоћу дистрибуираних агената, поседује двофакторску аутентификацију, нотификације вођене догађајима и кориснички интерфејс за надзор рада система. Документовати решење и дискутовати добијене резултате.

Руководилац студијског програма:

Ментор рада:

Примерак за: ☐ - Студента; ☐ - Ментора

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ • ФАКУЛТЕТ ТЕХНИЧКИХ НАУКА
21000 НОВИ САД, Трг Доситеја Обрадовића 6

КЉУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЈСКА ИНФОРМАЦИЈА

Редни број, **РБР**:

Идентификациони број, **ИБР**:

Тип документације, **ТД**:

Монографска документација

Тип записа, **ТЗ**:

Текстуални штампани материјал

Врста рада, **ВР**:

Дипломски - бечелор рад

Аутор, **АУ**:

Никола Трајковић

Ментор, **МН**:

Др Бранко Милосављевић, редовни професор

Наслов рада, **НР**:

Дизајн и реализација дистрибуираног *CI/CD* алата са подршком за *2FA*,
нотификације и корисничку аналитику

Језик публикације, **ЈП**:

српски/ћирилица

Језик извода, **ЈИ**:

српски/енглески

Земља публиковања, **ЗП**:

Република Србија

Уже географско подручје, **УГП**:

Војводина

Година, **ГО**:

2025

Издавач, **ИЗ**:

Ауторски репринт

Место и адреса, **МА**:

Нови сад, трг Доситеја Обрадовића 6

Физички опис рада, **ФО**:

(поглавља/страница/ цитата/табела/слика/графика/прилога)

8/41/4/1/9/0/0

Научна област, **НО**:

Софтверско инжењерство и
информационе технологије

Научна дисциплина, **НД**:

Примењене рачунарске науке и информатика

Предметна одредница/Кључне речи, **ПО**:

Шаблон, завршни рад, упутство

УДК

Чува се, **ЧУ**:

У библиотеци Факултета техничких наука, Нови Сад

Важна напомена, **ВН**:

Извод, **ИЗ**:

Овај документ представља упутство за писање завршних радова на
Факултету техничких наука Универзитета у Новом Саду. У исто време је и
шаблон за *Thurst*.

Датум прихватања теме, **ДП**:

Датум одбране, **ДО**:

Чланови комисије, **КО**:

Председник: Др Горан Сладић, редовни професор

Члан: Др Мирослав Зарић, редовни професор

Члан, ментор: Др Бранко Милосављевић, редовни професор

Потпис ментора

	UNIVERSITY OF NOVI SAD • FACULTY OF TECHNICAL SCIENCES 21000 NOVI SAD, Trg Dositeja Obradovića 6
	KEY WORDS DOCUMENTATION

Accession number, ANO :	
Identification number, INO :	
Document type, DT :	Monographic publication
Type of record, TR :	Textual printed material
Contents code, CC :	
Author, AU :	Nikola Trajković
Mentor, MN :	Branko Milosavljević, Phd., full professor
Title, TI :	Design and Implementation of a Distributed CI/CD Tool with Support for 2FA, Notifications, and User Analytics
Language of text, LT :	Serbian
Language of abstract, LA :	Serbian
Country of publication, CP :	Republic of Serbia
Locality of publication, LP :	Vojvodina
Publication year, PY :	2025
Publisher, PB :	Author's reprint
Publication place, PP :	Novi Sad, Dositeja Obradovica sq. 6
Physical description, PD : (chapters/pages/ref./tables/pictures/graphs/appendixes)	8/41/4/1/9/0/0
Scientific field, SF :	Software Engineering and Information Technologies
Scientific discipline, SD :	Applied computer science and informatics
Subject/Key words, S/KW :	Template, thesis, tutorial
UC	
Holding data, HD :	The Library of Faculty of Technical Sciences, Novi Sad, Serbia
Note, N :	
Abstract, AB :	This document provides guidelines for writing final theses at the Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad. At the same time, it serves as a Typst template.

Accepted by the Scientific Board on, ASB :				
Defended on, DE :				
Defended Board, DB :	President:	Goran Sladić, Phd., full professor		
	Member:	Miroslav Zarić, Phd., full professor		
	Member, Mentor:	Branko Milosavljević, Phd., full professor		
		<table><tr><td>Menthor's sign</td></tr><tr><td></td></tr></table>	Menthor's sign	
Menthor's sign				

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ • ФАКУЛТЕТ ТЕХНИЧКИХ НАУКА
21000 НОВИ САД, Трг Доситеја Обрадовића 6

ИЗЈАВА О НЕПОСТОЈАЊУ СУКОБА ИНТЕРЕСА

Изјављујем да нисам у сукобу интереса у односу ментор – кандидат и да нисам члан породице (супружник или ванбрачни партнер, родитељ или усвојитељ, дете или усвојеник), повезано лице (крвни сродник ментора/кандидата у правој линији, односно у побочној линији закључно са другим степеном сродства, као ни физичко лице које се према другим основама и околностима може оправдано сматрати интересно повезаним са ментором или кандидатом), односно да нисам зависан/на од ментора/кандидата, да не постоје околности које би могле да утичу на моју непристрасност, нити да стичем било какве користи или погодности за себе или друго лице било позитивним или негативним исходом, као и да немам приватни интерес који утиче, може да утиче или изгледа као да утиче на однос ментор-кандидат.

У Новом Саду, дана _____

Ментор

Кандидат

Садржај

1	Увод	1
2	CI/CD алати	3
2.1	<i>Jenkins</i>	3
2.2	<i>GitHub Actions</i>	3
2.3	<i>GitLab CI/CD</i>	4
3	Спецификација система	5
3.1	Функционални захтеви	5
3.2	Нефункционални захтеви	7
4	Имплементација система	9
4.1	Архитектура система	9
4.2	Безбедносни механизми	13
4.3	Управљање корисницима и агентима	17
4.4	Управљање пословима (Job-овима)	18
4.5	Систем нотификација	18
4.6	Интеграције са спољним системима	20
4.7	Корисничка аналитика	20
5	Закључак	21
6	Увод	23
6.1	Шта је Typst?	23
6.2	Припрема текста	25
6.3	Дефинисање појмова и преводи	26
6.4	Стил писања	26
6.5	Грамматика	27
6.6	Слике и табеле	27
6.7	Цитирање	28
6.8	Предаја рада	30
6.9	Очекивани обим рада	31
	Биографија	39
	Литература	41

Глава 1

Увод

У индустријама као што су авијација, аутомобилска индустрија и телекомуникације, квалитет и поузданост система имају велики значај. Грешке у овим областима могу бити веома скупе или критичне. Због тога стандарди захтевају јасан преглед функционалних и нефункционалних захтева и њихову потпуну покривеност тестовима. Таква пракса омогућава већу безбедност и поузданост софтвера.

Континуирана интеграција и испорука (CI/CD) су темељ савременог софтверског инжењерства. Оне омогућавају бржу и поузданију испоруку апликација. Ипак, често не постоји јасна веза између захтева система и тестних случајева. То доводи до смањене покривености и повећава ризик од пропуштања критичних сценарија. Потребни су алати који повезују управљање захтевима и тестирање. На тај начин сви подаци се налазе на једном месту и избегава се дуплирање. Комуникација између тимова је боља, а захтеви и тестови су лако повезани и прегледни.

Овај рад описује развој CI/CD алата заснованог на мастер-агент архитектури. Алат је намењен сложеним и безбедносно осетљивим окружењима. Омогућава централизовано управљање и координацију аутоматизованих радних токова у дистрибуираном систему. Тако се постижу већа скалабилност и флексибилност. Подржани су кораци као што су клонирање складишта, пренос датотека, извршавање наредби и генерисање извештаја. Безбедност је обезбеђена двофакторском аутентикацијом (2FA) и шифрованом комуникацијом између чворова. Алат садржи аналитике за праћење перформанси и нотификације преко *Microsoft Teams*-а, *Slack*-а и саме апликације.

Циљ рада је да прикаже архитектуру, безбедносне механизме и аналитичке могућности развијеног алата. Посебна пажња посвећена је практичној примени у организацијама које захтевају високу поузданост и контролу процеса. Рад показује да савремен и интегрисан приступ аутоматизацији може унапредити развој и испоруку софтвера, чинећи их ефикаснијим, прегледнијим и лакшим за одржавање.

Глава 2

CI/CD алати

Развој софтвера данас захтева брзу и поуздану испоруку нових верзија. Због тога су настали бројни CI/CD алати који аутоматизују процес изградње, тестирања и постављања апликације. Њихов циљ је да открију грешке у раној фази и омогуће континуирани развој.

2.1 Jenkins

Jenkins је један од најраспрострањенијих CI/CD алата отвореног кода. Његова архитектура се заснива на мастер-агент моделу. У овом моделу мастер управља извршавањем послова и распоређује их на агенте. Агенти могу бити покренути локално или на удаљеним серверима.

Агенти извршавају задатке као што су компилација, тестирање и деплој апликације. Оваква архитектура омогућава расподелу оптерећења и паралелно извршавање послова. Тиме се побољшавају перформансе и скалабилност система.

Комуникација између мастера и агента у *Jenkins*-у се одвија преко *Java Network Launch Protocol* (JNLP) или SSH протокола. JNLP омогућава покретање агента као *Java Web Start* апликације. SSH протокол се користи за удаљене агенте и омогућава сигурнију везу.

Предности *Jenkins*-а су велика флексибилност и подршка за више од хиљаду *plugin*-а. Мане су сложено одржавање, ручна конфигурација и потреба за добрим познавањем система. Безбедност зависи од спољних додатака и често захтева додатну конфигурацију.

2.2 GitHub Actions

GitHub Actions је део *GitHub* платформе и нуди интегрисано CI/CD решење. У овом систему не постоји класичан мастер-агент однос. Уместо тога, користи се концепт *Runner*-а. Они представљају извршне јединице сличне агентима. *Runner*-и самостално преузимају послове са *GitHub* сервера и извршавају их. Архитектура је једноставнија, али са мањом контролом над процесима.

Runner-и могу бити *GitHub Hosted* или *Self-Hosted*. *GitHub Hosted* је *cloud* инстанца коју обезбеђује *GitHub*. Мастер логика је имплицитно интегрисана у *GitHub* платформу. Она управља оркестрацијом и надзором извршавања радних токова.

Радни токови се дефинишу у YAML датотекама унутар репозиторијума. Извршавање радних токова покреће се аутоматски на основу различитих догађаја. Најчешћи догађаји су *push*, *pull request* или креирање новог издања. Сваки радни ток који се извршава на *GitHub Hosted* окружењу покреће се у изолованом виртуелном окружењу. Оваквим приступом се повећава безбедност и стабилност извршавања.

Комуникација се одвија преко *HTTPS REST API*-ја. *Runner*-и периодично шаљу захтеве ка *GitHub* серверу и преузимају послове за извршавање. Овај приступ омогућава сигурну комуникацију, али захтева сталну конекцију.

Предност овог приступа је једноставна конфигурација и чврста интеграција са репозиторијумом кода. Мана је ограничена контрола над инфраструктуром и мања могућност прилагођавања сложеним системима.

2.3 GitLab CI/CD

GitLab CI/CD интегрише читав *DevOps* процес у једну платформу. Његова архитектура користи мастер-агент модел. *GitLab Server* има улогу мастера, а *GitLab Runner* делује као агент. Мастер управља дефинисаним радним током CI/CD процеса и шаље послове *Runner*-има.

Runner-и могу бити локални, удаљени или у *Docker* и *Kubernetes* окружењу. Они преузимају посао од мастера и извршавају задате кораке, као што су *build*, *test* и *deploy*. Након завршетка рада, резултате враћају мастеру. Оваква архитектура омогућава истовремено извршавање више послова. Такође омогућава бољу контролу приступа и једноставније скалирање система.

Комуникација између *GitLab Server*-а и *Runner*-а одвија се преко HTTP(S) протокола. *Runner*-и активно контактирају *GitLab Server* преко API-ја и преузимају послове. Сва комуникација је шифрована путем TLS-а, што обезбеђује сигурност података.

GitLab CI/CD је стабилан систем, али за велике пројекте захтева снажну инфраструктуру и пажљиво подешавање.

Глава 3

Спецификација система

У овом поглављу описане су функционалности и технички захтеви система *Test Hub Mini* (назив развијеног система). Систем је осмишљен као дистрибуирани CI/CD алат који омогућава управљање, извршавање и надгледање радних токова у реалном времену.

Архитектура система заснива се на мастер-агент моделу. Мастер је представљен као централизовани систем и координише извршавањем послова. Агенти су извршне јединице задужене за обраду задатака. Систем подржава више типова корака у радном току, као што су клонирање складишта, преузимање и отпремање датотека, извршавање скрипти и генерисање извештаја.

Циљ система је да обезбеди јединствено, сигурно и прошириво решење за континуирану интеграцију и испоруку у дистрибуираним окружењима.

3.1 Функционални захтеви

Функционални захтеви дефинишу могућности и понашање система у оквиру дистрибуиране CI/CD архитектуре. Главни циљ је да се омогући стабилан ток рада који подржава:

- управљање корисницима
- агентама
- пословима
- извршавањем
- аналитиком
- интеграцијом са спољним сервисима

3.1.1 Управљање корисницима

Управљање корисницима представља један сегмент система. При иницијалном подизању платформе, систем креира супер администратора. Подаци о овом налогу чувају се у конфигурационом фајлу. Супер администратор може креирати нове администраторе и обичне кориснике. Приликом креирања новог налога систем, генерише иницијалну лозинку која се може променити. Корисницима је омогућено ажурирање личних података, укључујући и промену профилне слике. Безбедност приступа систему обезбеђена је двофакторском аутентикацијом (2FA), преко *Google Authenticator*-а или *Microsoft Authenticator*-а.

3.1.2 Управљање агентима

Управљање агентима представља једну од кључних функционалности система. Систем подржава креирање, измену, брисање и преузимање агента. Сваки агент је задужен за преузимање послова које дефинише мастер и извршавање њихових корака. Систем омогућава лак надзор и управљање статусима агента.

3.1.3 Управљање пословима (*Job*-овима)

Управљање пословима чини једну од основних функционалности система. Сваки посао (*job*) представља радни ток CI/CD процеса и може се састојати од више корака (*step*-ова). Корисници могу креирати нове послове, мењати или брисати постојеће. Приликом покретања посла могу се подесити различити параметри који утичу на извршавање. Систем омогућава праћење извршавања у реалном времену, као и увид у историју свих претходних извршавања. Свака извршена инстанца садржи детаљан приказ статуса појединачних корака и логове који се могу преузети појединачно. У случају да је током извршавања посла дошло до отпремања датотека, систем омогућава преглед и преузимање отпремљених артефаката.

3.1.4 Нотификације и праћење статуса

Систем поседује развијен механизам за обавештавање о статусима послова. За сваку промену статуса, систем шаље нотификацију са информацијом о тренутном стању извршавања. Подржане су три врсте нотификација: *Microsoft Teams*, *Slack* и *In-App* (унутар саме апликације). Корисници могу изабрати за које послове желе да примају обавештења и које типове статуса желе да прате. Подешавање обавештења односи се на *In-App* нотификације, које се могу укључивати или искључивати појединачно за сваки посао и сваки статус. За *Slack* и *Microsoft Teams* нотификације подешавање се врши приликом креирања посла. Корисник сам бира да ли ће посао слати обавештења на ове платформе.

3.1.5 API и интеграције

Ради лакше интеграције са спољним системима, алат подржава генерисање и брисање API кључева. API кључеви омогућавају сигурну комуникацију са другим сервисима. Поред тога, систем подржава *webhook* интеграције за *GitHub* и *GitLab*, што омогућава аутоматско покретање одређених послова на основу активности у репозиторијуму.

3.1.6 Аналитика и извештавање

Систем садржи интегрисани аналитички модул који омогућава праћење активности и понашања корисника у реалном времену. Прикупљају се подаци о географском пореклу корисника, типовима уређаја које користе и најчешћим интеракцијама у систему.

3.2 Нефункционални захтеви

3.2.1 Безбедност

Систем треба да обезбеди висок ниво заштите података и комуникације између компоненти. Сви пренети подаци морају бити шифровани, а приступ систему ограничен само овлашћеним корисницима. Комуникација између мастера и агента мора бити заснована на сигурним протоколима који гарантују енкрипцију, проверу идентитета и интегритет порука. Поред тога, потребно је осигурати контролу приступа и заштиту спољних интерфејса од неовлашћених захтева.

3.2.2 Поузданост

Систем мора бити отпоран на грешке и обезбедити непрекидан рад чак и у случају отказа појединих компоненти. Уколико дође до прекида комуникације или пада агента, остале компоненте морају наставити са радом без утицаја на целокупан процес. Подаци о извршавању послова и статусима морају се чувати на начин који спречава њихов губитак или оштећење.

3.2.3 Скалабилност

Архитектура система треба да подржи једноставно проширивање без значајних измена у постојећој структури. Мора бити омогућено додавање нових агената и обрада већег броја послова без смањења перформанси. Систем треба да функционише једнако поуздано у мањим и већим окружењима, уз могућност динамичког прилагођавања оптерећењу.

3.2.4 Перформансе

Систем треба да омогући ефикасно извршавање послова и оптимално коришћење ресурса. Обрада података и комуникација између компоненти морају се одвијати без кашњења које би утицало на рад корисника. Распоређивање послова мора бити организовано тако да се избегне преоптерећење појединих чворова и обезбеди равномерна искоришћеност ресурса.

3.2.5 Употребљивост

Кориснички интерфејс треба да буде једноставан, прегледан и интуитиван. Све кључне функционалности морају бити лако доступне, а приказ података јасан и разумљив. Систем треба да омогући корисницима лако праћење статуса послова, нотификација и аналитике у реалном времену, као и прилагођавање приказа сопственим потребама.

3.2.6 Проширивост

Систем је конципиран тако да се лако може проширити новим функционалностима без већих измена у постојећем коду. Могуће је додати нове типове корака у радним токовима, интеграције са другим сервисима или нове механизме аутентикације. Ова

особина омогућава дугорочно одржавање и прилагођавање специфичним потребама организације.

3.2.7 Одрживост и проширивост

Систем мора бити дизајниран тако да омогући лако одржавање и надоградњу. Код и архитектура треба да буду организовани тако да је додавање нових функционалности могуће без значајних измена постојећег решења. Документација мора бити свеобухватна и ажурна, како би се олакшала будућа развојна и интеграциона унапређења.

Глава 4

Имплементација система

У овом поглављу представљена је имплементација дистрибуираног CI/CD система заснованог на мастер-агент архитектури. Поглавље описује начин на који су реализовани функционални и нефункционални захтеви дефинисани у претходном поглављу. Посебан акценат стављен је на структуру система, механизме комуникације, безбедносне компоненте, као и функционалности које омогућавају управљање пословима, агентима и корисницима.

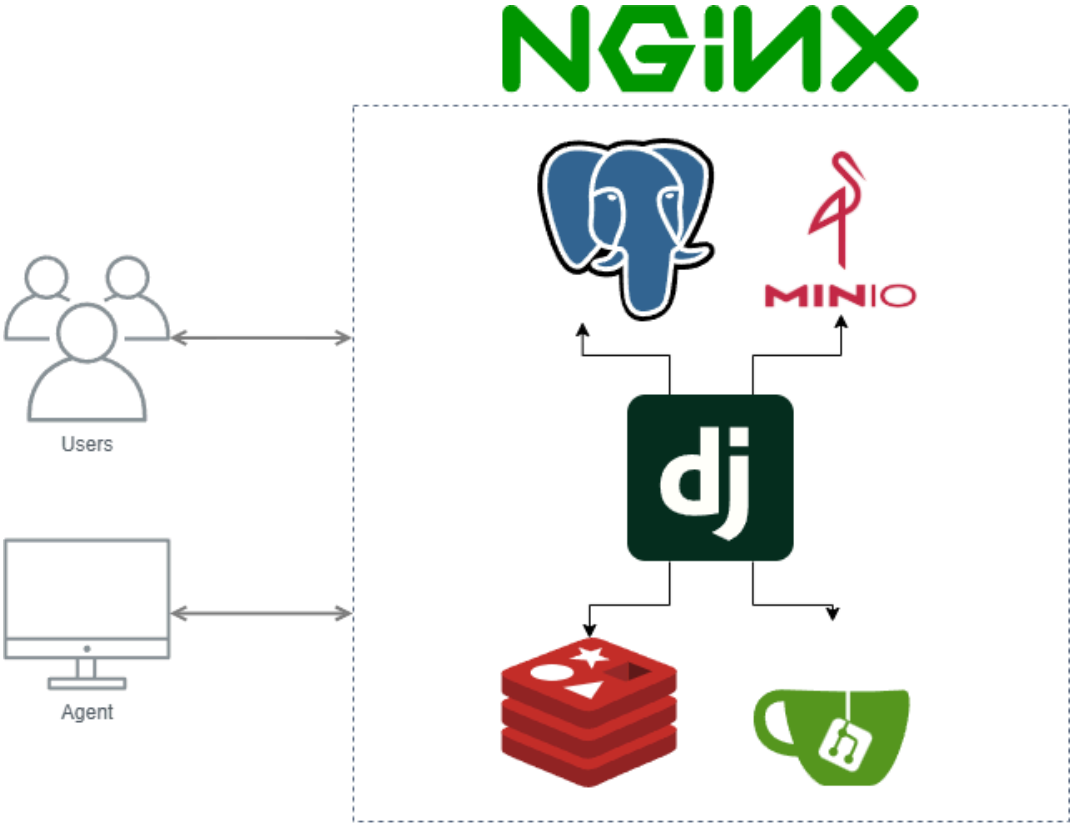
Систем је дизајниран тако да омогући поуздану, безбедну и флексибилну аутоматизацију процеса интеграције и испоруке софтвера. Имплементација обухвата више међусобно повезаних модула, од којих сваки има јасно дефинисану улогу у целокупном процесу. У наредним одељцима биће детаљно описане главне компоненте система, њихове међусобне везе и кључне технологије које су коришћене при развоју.

4.1 Архитектура система

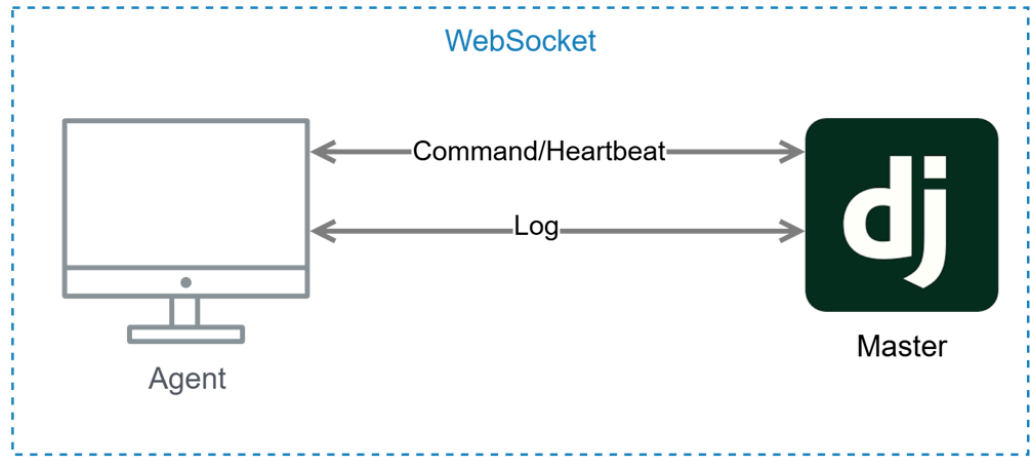
4.1.1 Преглед архитектуре

На Слици 1 приказана је архитектура система која се заснива на мастер-агент моделу. Мастер представља централну компоненту која управља свим процесима у систему. Он се повезује са пратећим сервисима, као што су база података (*PostgreSQL*), систем за кеширање (*Redis*), складиште артефаката (*MinIO*) и интерфејс за корисничку комуникацију. *Nginx* делује као посредни слој који обезбеђује сигуран приступ и усмеравање захтева ка мастер серверу. Агенти се повезују са системом преко сигурне *WebSocket* везе и извршавају задатке које мастер дефинише.

На слици 2 приказан је механизам комуникације између мастер-а и агената. Комуникација се заснива на *WebSocket* протоколу који омогућава двосмерну размену података у реалном времену. За потребе рада система користе се два одвојена *WebSocket* канала. Први канал служи за слање команди и периодичних сигнала (*heartbeat*). Други канал користи за пренос логова и извештаја о извршавању послова. Комуникација је подељена у два канала како би се избегло загушење и осигурао стабилан проток података. Оваква организација обезбеђује поуздану синхронизацију и непрекидан рад система.

Слика 1: Архитектура система

Слика 2: Комуникација између мастер-а и агента

4.1.2 Мастер компонента

Мастер представља централни део система и имплементирана као *Django* апликација. Задужен је за управљање процесима и оркестрацију послова. Он координише рад свих агената и контролише извршавање задатака које дефинишу корисници.

Кориснички интерфејс развијен је као апликација која комуницира са мастером преко *RESTful API*-ја. Сви захтеви и одговори размењују се у *JSON* формату. Интерфејс омогућава корисницима да управљају свим ресурсима система и прате извршавање послова у реалном времену.

Приликом креирања посла, корисник бира агента који ће га извршити. Мастер прослеђује дефинисани посао изабраном агенту. Агент преузима тај посао и извршава га. Уколико је изабрани агент тренутно заузет, мастер ставља посао у ред чекања. Послови који се већ налазе у реду имају предност у односу на нове захтеве, чиме се обезбеђује фер редослед извршавања.

Мастер одржава централизовану евиденцију свих дефинисаних послова и њихових статуса, као и информације о агентима и њиховој доступности. Не учествује у самом извршавању, већ управља процесом и надгледа комуникацију између корисника и агената.

Поред управљања пословима, мастер обрађује све захтеве који стижу из корисничког интерфејса. Корисници преко интерфејса могу да креирају, мењају или бришу послове, као и да управљају агентима. Мастер верификује аутентичност захтева, примењује безбедносне политике и прослеђује инструкције одговарајућим сервисима.

4.1.3 Агент компонента

Агент представља извршну компоненту система задужену за обраду послова које шаље мастер. Реализован је као мала *Python* апликација која се изграђује и пакује у *.exe* формат. На тај начин агент се може лако преузети и покренути на било ком рачунару, без потребе за додатним подешавањима или инсталацијом зависности.

Сваки агент ради независно и може бити инсталиран на различитим машинама или унутар изолованих окружења. Оваква организација омогућава равномерну расподелу оптерећења и паралелно извршавање више послова.

Агент периодично шаље *heartbeat* сигнале мастеру како би потврдио своју доступност. На основу тих сигнала, мастер прати активност свих агената у систему. Уколико се *heartbeat* не прими у предвиђеном времену, агент се означава као неактиван. Његови послови се аутоматски паузирају и настављају када се веза поново успостави.

Када агент прими посао, преузима податке које је дефинисао мастер и покреће извршавање корака. Током процеса агент шаље логове и статус сваког корака, што омогућава корисницима да у реалном времену прате напредак извршавања.

Оваква архитектура рада агената обезбеђује поуздано извршавање послова, лако скалирање и једноставно одржавање целокупног система.

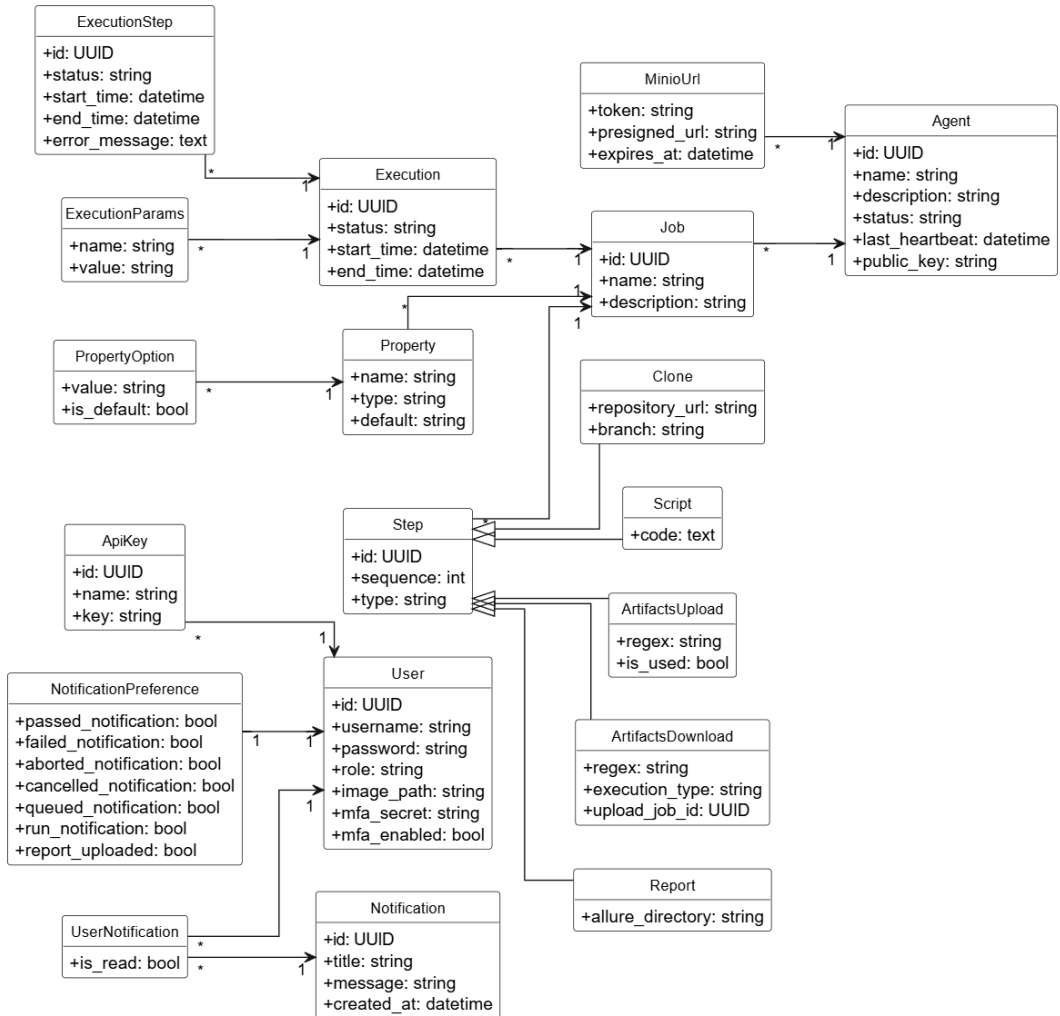
4.1.4 База података

База података представља централно место за чување свих података у систему. Користи се *PostgreSQL* као релациона база података. Изабрана је због стабилности, поузданости и добре подршке за рад у вишекорисничким и дистрибуираним окружењима. Сви подаци који се односе на кориснике, агенте, послове, извршења и нотификације чувају се у овој бази, док су артефакти и већи бинарни фајлови смештени у засебном складишту (*MinIO*).

Главни ентитети у систему су:

- *User* – представља корисника система и садржи податке о налогу, улози, слици и стању двофакторске аутентикације.
- *Agent* – представља извршну јединицу задужену за обраду послова. Чува податке о статусу, кључевима и времену последњег *heartbeat*-а.
- *Job* – дефинише посао који се извршава преко изабраног агента. Садржи основне информације и повезане кораке.
- *Step* – описује појединачни корак у извршавању посла.
- *Execution* и *ExecutionStep* – чувају податке о историји извршавања послова и статусима сваког корака.
- *Notification* и *UserNotification* – користе се за слање и евидентирање нотификација унутар система.
- *Property* и *PropertyOption* – омогућавају конфигурацију при покретању послова, са дефинисаним типовима и подразумеваним вредностима.
- *ApiKey*, *GitHubInstallation* и *GitHubAppInstallState* – служе за интеграцију са спољним системима и безбедан приступ преко API интерфејса.

На Слици 3 приказан је поједностављени дијаграм класа који илуструје структуру и односе између главних ентитета система.

Слика 3: Дијаграм класа система *Test Hub Mini*

4.2 Безбедносни механизми

Безбедност система представља један од најважнијих аспеката у дизајну и реализацији дистрибуираног CI/CD алата. Циљ је да се обезбеди поуздана аутентикација, заштита комуникације и спречи неовлашћен приступ подацима и ресурсима. Пошто систем функционише у дистрибуираном окружењу у ком више агената и корисника истовремено комуницира са централним сервером, неопходно је обезбедити висок ниво заштите на свим нивоима архитектуре.

У овом поглављу описани су кључни безбедносни механизми који су примењени у систему. Обухваћени су процес двофакторске аутентикације, контрола приступа и управљање корисничким улогама, шифровање података и сигурна комуникација, као

и улога Nginx сервера као заштитног и посредничког слоја. Ови механизми заједно обезбеђују интегритет, поверљивост и поузданост рада целокупног система.

4.2.1 Двофакторска аутентикација (2FA)

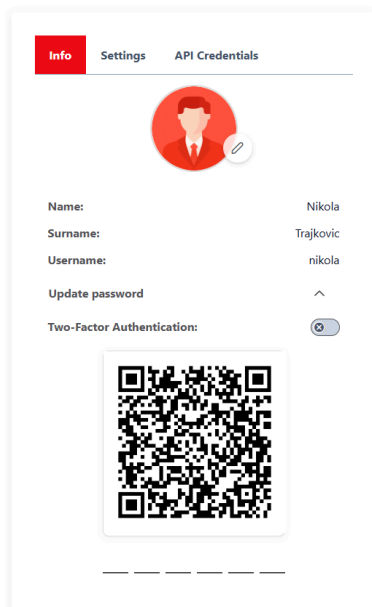
Двофакторска аутентикација представља додатни слој заштите корисничког налога. На овај начин, чак и у случају компромитовања лозинке, неовлашћени приступ систему је онемогућен без физичког приступа корисниковом уређају.

У оквиру система, двофакторска аутентикација је реализована коришћењем временски заснованих једнократних лозинки (TOTP) преко апликација као што су *Google Authenticator* и *Microsoft Authenticator*.

Приликом првог пријављивања, систем генерише јединствени тајни кључ (*mfa_secret*) за сваког корисника и на основу њега креира QR код. Корисник тај код скенира помоћу изабране аутентикационе апликације, која затим локално генерише нови безбедносни код сваких 30 секунди.

Током процеса пријављивања, након успешне валидације корисничких података, систем захтева унос текућег OTP кода ради завршне провере идентитета. Уколико је унети код исправан, приступ се одобрава и кориснику се издају JWT токени за даљу комуникацију.

На Слици 4 приказан је изглед корисничког интерфејса при активирању двофакторске аутентикације, где се приказује генерисани QR код и поље за унос једнократног кода.

Слика 4: Активирање двофакторске аутентикације (2FA)

4.2.2 Контрола приступа и корисничке улоге

Систем примењује контролу приступа засновану на улогама корисника. Постоје две дефинисане улоге:

- Администратор (*Admin*)
- Регуларни корисник (*Regular*)

Администратор има овлашћења за управљање корисницима. Може да креира нове налоге и мења постојеће. Регуларни корисник нема ова овлашћења. Ипак, може користити све остале функционалности система, као што су рад са агентима и пословима.

Контрола приступа имплементирана је у оквиру *Django REST Framework* механизма дозвола. Сваки захтев који долази до API-ја пролази кроз проверу аутентификације и улоге. За то се користе класе *IsAdmin* и *IsRegular*, које одређују да ли корисник има право приступа одређеном ресурсу.

```
class IsAdmin(BasePermission):
    def has_permission(self, request, view):
        return request.user.role == Role.ADMIN

class IsRegular(BasePermission):
    def has_permission(self, request, view):
        return request.user.role == Role.REGULAR
```

Аутентификација се спроводи помоћу JWT токена, што обезбеђује сигуран и *stateless* приступ систему.

4.2.3 Шифровање и сигурна комуникација

Комуникација између мастера и агената осигурана је употребом више нивоа заштите. Сви подаци се преносе преко *WebSocket* везе која је заштићена SSL/TLS протоколом, чиме се спречава пресретање и измена података током преноса.

При иницијалном повезивању, сваки агент генерише пар криптографских кључева, јавни и приватни. Јавни кључ се шаље мастеру, који га чува у бази у шифрованом облику. Приватни остаје локално на страни агента.

Све поруке које мастер шаље агенту користе хибридни приступ шифровању.

Прво се генерише симетрични кључ који се користи за шифровање садржаја поруке. Тај симетрични кључ се затим шифрује јавним кључем агента помоћу RSA алгоритама и шаље заједно са шифрованим подацима. Агент након пријема поруке користи свој приватни кључ за дешифровање симетричног кључа, а затим њиме дешифрује саму поруку.

На овај начин се обезбеђује интегритет, аутентичност и поверљивост сваке поруке између мастера и агента.

4.2.4 Nginx као reverse proxy и сигурносни слој

Nginx у систему има улогу *reverse proxy* сервера који усмерава све спољне захтеве ка одговарајућим сервисима унутар Docker окружења. Поред усмеравања, он обезбеђује и више безбедносних механизма:

- контролу приступа
- заштиту комуникације
- изолацију сервиса.

Nginx прослеђује HTTP и *WebSocket* захтеве ка *Django* апликацији која ради на порту 8000, док се статички ресурси сервирају директно изнутра *Nginx* окружења.

Захтеви ка складишту података (*MinIO*) пролазе кроз посебан механизам аутентификације који користи *auth_request* директиву. Сваки захтев се најпре прослеђује *Django* серверу ради валидације токена. Уколико је приступ дозвољен, пропушта ка *MinIO* сервису. На овај начин се спречава неовлашћени приступ фајловима.

Поред HTTP и *WebSocket* комуникације, *Nginx* такође обрађује SSH саобраћај ка систему за верзионисање (*Gitea*) преко *stream* модула, где делује као TCP проху и преусмерава захтеве са порта 2222 на унутрашњи порт 22.

Пример конфигурације *Nginx* сервера приказан је на Слици 5 и илуструје начин прослеђивања захтева ка *Django* апликацији, *MinIO* складишту и *Gitea* систему.

```
server {
    listen 80;
    server_name localhost;
    client_max_body_size 50M;

    location /api/ {
        proxy_pass http://host.docker.internal:8000/api/;
        proxy_set_header Host $host;
        proxy_set_header X-Real-IP $remote_addr;
        proxy_set_header X-Forwarded-For $proxy_add_x_forwarded_for;
    }

    location /minio/ {
        auth_request /auth/validate-minio-access;
        proxy_pass http://minio:9000;
        proxy_set_header X-Auth-Token $http_x_auth_token;
    }

    location /ws/ {
        proxy_pass http://host.docker.internal:8000;
        proxy_http_version 1.1;
        proxy_set_header Upgrade $http_upgrade;
        proxy_set_header Connection "upgrade";
    }
}

stream {
    server {
        listen 2222;
        proxy_pass gitea:22;
    }
}
```

Слика 5: Конфигурација *Nginx* reverse proxy сервера

4.3 Управљање корисницима и агентима

Један од кључних аспеката дизајна система представља ефикасно управљање корисницима и агентима. Систем омогућава централизовано креирање и измену, као и дефинисање различитих нивоа приступа у складу са улогом коју корисник има у оквиру система. Поред управљања корисницима, посебна пажња посвећена је и управљању агентима, који представљају извршне јединице задужене за обраду задатака и комуникацију са главним сервером.

4.3.1 Креирање и администрирање налога

Процес управљања корисничким налозима у систему осмишљен је тако да обезбеди једноставно креирање и висок ниво безбедности. Креирање новог налога обавља искључиво администратор, који уноси основне податке као што су корисничко име, име, презиме и почетна улога корисника. Приликом креирања налога, систем аутоматски додељује подразумевану профилну слику и иницијалну лозинку.

Након првог пријављивања, корисник може самостално изменити своју профилну слику и променити иницијалну лозинку. На овај начин се обезбеђује персонализација налога и истовремено повећава безбедност, јер сваки корисник дефинише сопствену шифру. Лозинке се чувају у хешираном облику, што спречава неовлашћен приступ поверљивим подацима.

Оваква архитектура омогућава јасну поделу одговорности између администратора и корисника: администратор креира налог и додељује улогу, док корисник управља сопственим подацима и безбедносним поставкама.

4.3.2 Управљање агентима

Корисници система имају могућност да креирају, мењају и бришу агенте у складу са потребама инфраструктуре.

Приликом креирања новог агента, систем аутоматски генерише *Agent Identification* и *Connection Token*, који служе за јединствено препознавање агента и верификацију његовог идентитета током иницијалне комуникације са системом. Ови параметри користе се само током првог повезивања, како би се спречио неовлашћен приступ и обезбедило да у систем не може бити додат агент који није легитимно регистрован. Након успостављања почетне везе, даља комуникација се обавља преко безбедног канала.

Сваки агент има атрибут *status*, који одражава његово тренутно стање у систему. Статуси могу бити:

- *offline* – агент је искључен или тренутно није повезан са системом
- *available* – агент је активан и доступан за извршавање нових задатака
- *running* – агент тренутно извршава посао који му је додељен.

Корисници могу у сваком тренутку пратити статус сваког агента, вршити измене у конфигурацији или уклањати агенте који више нису потребни. Оваквим приступом обезбеђена је флексибилност и скалабилност система, јер се број и конфигурација агената могу динамички прилагођавати у складу са оптерећењем и захтевима рада.

4.4 Управљање пословима (Job-овима)

4.4.1 Креирање и конфигурисање послова

4.4.2 Извршавање послова

4.4.3 Историја извршавања и артефакти

4.5 Систем нотификација

Систем нотификација омогућава корисницима да буду благовремено обавештени о свим догађајима током извршавања послова у систему. На овај начин, корисник може пратити напредак, резултат и статус извршења без потребе за ручним проверама.

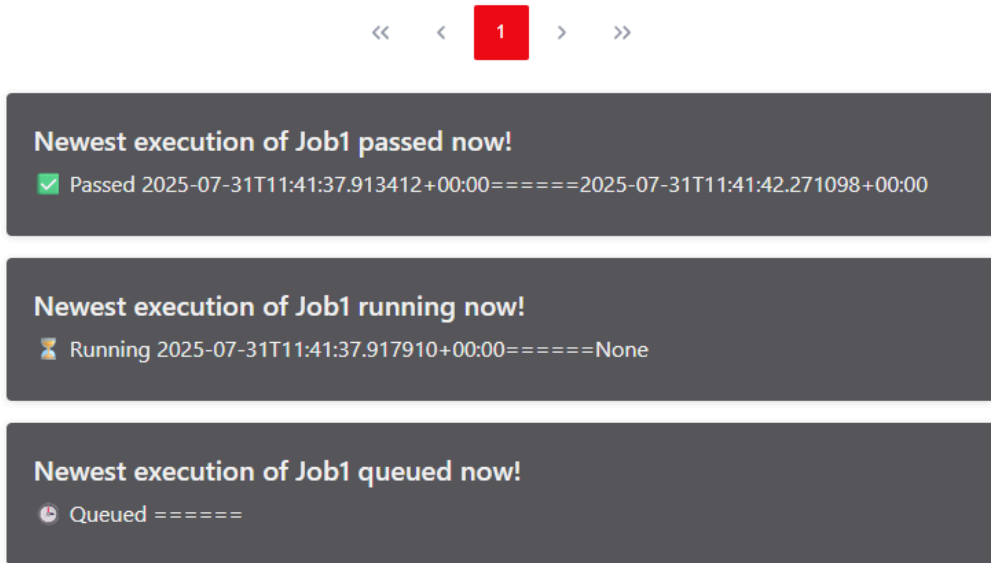
4.5.1 In-App нотификације

In-App нотификације се приказују директно у оквиру корисничког интерфејса и представљају основни вид комуникације између система и корисника. Свака нотификација садржи наслов, опис догађаја и време када је генерисана.

Корисници могу подесити које типове догађаја желе да прате, међу којима су:

- *Passed Execution Notification* – успешно завршено извршење
- *Failed Execution Notification* – неуспело извршење
- *Cancelled Execution Notification* – отказано извршење
- *Aborted Execution Notification* – прекинуто извршење због грешке
- *Queued Execution Notification* – посао додат у ред за извршење
- *Running Execution Notification* – посао у току
- *Report Upload Notification* – извештај је успешно отпремљен

Поред избора типова догађаја, корисник мора да дефинише за које послове (*jobs*) жели да прима нотификације. Уколико корисник не изабере ниједан посао, неће добијати никакве нотификације. На овај начин се избегава непотребно оптерећење системом нотификација и омогућава се потпуна контрола над релевантним обавештењима. На Слици 6 приказан је пример изгледа in-app нотификација у корисничком интерфејсу.

Слика 6: Пример приказа *in-app* нотификација у систему.

4.5.2 Slack и Microsoft Teams интеграције

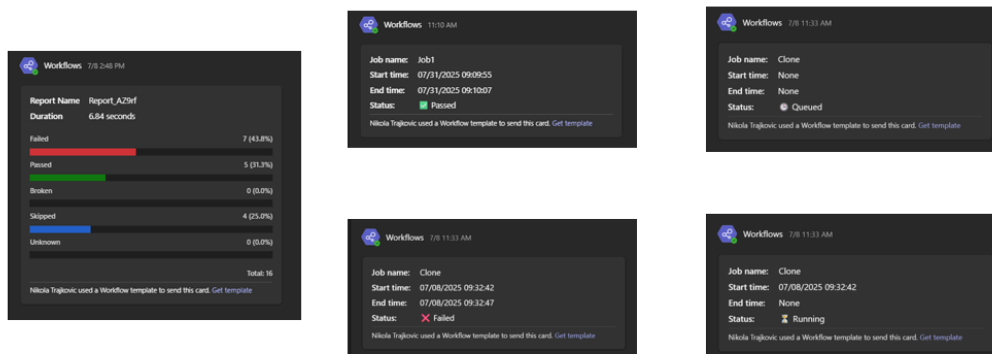
Систем подржава интеграцију са алатима за комуникацију као што су *Microsoft Teams* и *Slack*, омогућавајући слање обавештења о статусу послова директно у изабрани канал. Ова функционалност омогућава да обавештења о извршавању послова (*jobs*) буду достављена у реалном времену, чиме се повећава транспарентност и омогућава бржа реакција на промене у систему.

Део форме за креирање посла омогућава унос URL адреса *webhook*-ва за *Slack* и *Microsoft Teams*. Корисник може унети један или оба линка, у зависности од тога на којој платформи жели да прима нотификације.

Након дефинисања *webhook*-ова, систем аутоматски шаље обавештења о свим релевантним догађајима као што су:

- успешно завршено извршење (*passed*)
- неуспешно извршење (*failed*)
- посао у току (*running*)
- посао у реду за извршење (*queued*)
- отказано или прекинуто извршење (*cancelled / aborted*).

Нотификације се шаљу у облику JSON порука путем *webhook*-ва, при чему се користе унапред дефинисани шаблони (*templates*) који садрже информације о називу посла, времену почетка и завршетка, као и статусу извршења. На Слици 7 приказан је изглед обавештења послатих путем интеграције са *Microsoft Teams* платформом.

Слика 7: Пример приказа *Microsoft Teams* нотификација.

Креирање *webhook*-ова за ове платформе описано је у њиховој званичној документацији, где су дати кораци за додавање новог *Incoming Webhook*-а у оквиру *Microsoft Teams* [1] и *Slack* [2].

4.6 Интеграције са спољним системима

4.6.1 Подршка за GitHub и GitLab *webhook*-ове

4.6.2 Генерисање и управљање API кључевима

4.7 Корисничка аналитика

4.7.1 Сакупљање и обрада података о корисницима

4.7.2 Интеграција са Umami и PostHog системима

Глава 5

Закључак

У закључку дајте кратак преглед онога шта урађено, са освртом на проблеме који су решени, предности и мане решења и правце даљег развоја.

Овај шаблон је намењен за припрему завршних дипломских и мастер радова на студијском програму за софтверско инжењерство и информационе технологије на Факултету техничких наука. Урађен је употребом [Typst](#) система који је описан у наставку.

6.1 Шта је Typst?

[Typst](#) је систем за припрему, односно аутоматски прелом докумената (енг. *typesetting*), и посебно је погодан за техничке и научне текстове. Омогућава прецизно формирање, математичке формуле, библиографије и сложене структуре. Користи .typ текстуалне фајлове и компајлира их у PDF.

Овакав приступ израде докумената називамо “What You See Is What You Meant” (оно што видиш је оно што си мислио) који је популаран у техничким доменима. На пример, *markdown* који користимо на GitHub-у и другим сајтовим је добар пример овог приступа. Насупрот овом приступу имамо “What You See Is What You Get” (оно што видиш је оно што и добијеш).

Разлике између ова два приступа су следеће:

- **WYSIWYG** (*What You See Is What You Get*) – Офис алати (нпр. Word, Google Docs):
 - ▶ Видиш тачно како ће документ изгледати приликом уређивања,
 - ▶ Фокус на визуелном изгледу (фонт, боје, размаци),
 - ▶ Мање аутоматизације за сложене структуре (референце, садржај).
- **WYSIWYM** (*What You See Is What You Meant*) – Typst:
 - ▶ Уноси се *логичка структура* (наслови, секције, математичке формуле), а изглед се одређује касније (преко стилова). Пример:
= Увод
Ово је `_логичка_` ознака наслова, а не визуелни избор фонта.
 - ▶ Детаљнија контрола (нпр. табеле, формуле),
 - ▶ Аутоматско генерисање садржаја, библиографије, референци у тексту,
 - ▶ Аутоматско повезивање референци са делом текста који се референцира,

- Аутоматска нумерација поглавља, секција, слика,
- Аутоматско генерисање индекса слика, табела, листинга,
- Аутоматско распоређивање слика, табела, прелом страна, прелом речи на крају реда итд.
- Могућност скриптовања – нпр. аутоматско пребројавање поглавља, слика, табела и сл. у кључној документацијској информацији код завршних радова,
- Могућност верзионисања — .typ фајлови су обични текст, па се лако прате промене (нпр. са Git).
- Стабилност — боље рукује великим документима (нпр. књиге, дисертације, завршни радови).

Typst је слободан софтвер отвореног кода.

6.1.1 Употреба Typst алата

После инсталације¹ довољно је да из фолдера овог шаблона позовете следећу команду:

```
typst watch zavrzni-rad.typ
```

Ова команда покреће Typst у моду у коме прати промене над фајловима и при сваком промени регенерише PDF фајл.

Отворите PDF фајл `zavrzni-rad.pdf` у неком од прегледача који освежава приказ на сваку промену без губљења позиције (нпр. Okular²). Сада у вашем текстуалном едитору мењајте `.typ` фајлове. Видећете да се PDF приказ готово тренутно ажурира.

6.1.2 Фонтови

Овај шаблон користи Liberation фонт па се побрините да вам је исправно инсталиран. Да бисте проверили који фонтови су доступни позовите команду:

```
typst fonts
```

или, да проверите да ли имате Liberation фонт инсталиран:

```
typst fonts | grep -i liberation
```

6.1.3 Упутство за фајлове у Typst шаблону

У фајлу `metadata.typ` налазе се метаподаци које је потребно да попуните и који ће се аутоматски применити у свим деловима текста где је то потребно. На пример, ту дефинишете:

- формат стране (a4 или iso-b5),

¹<https://github.com/typst/typst#installation>

²<https://okular.kde.org/>

- наслов рада,
- име аутора,
- ментора,
- апстракт,
- кључне речи,
- чланове комисије за оцену и одбрану
- итд.

Такође, дефинишите и потребне елементе на енглеском језику.

Шаблон је прављен тако да није потребно да се ручно мењају задатак, кључна документацијска информација, насловна страна. Све измене се спроводе кроз варијабле у фајлу `metadata.typ`.

У фајлу `biografija.typ` пишете своју кратку биографију.

У фајлу `literatura.bib` уносите референце у BibTeX формату.

У фолдеру `oglavljja` пишете текст вашег рада. Свако ново поглавље морате да укључите са `#include` директивом у дну `zavrzni-rad.typ` фајла.

У фолдеру `slike` смештате слике у PNG формату.

Остале фајлове не треба да дирате.

Шаблон подржава и A4 и ISO-B5 формат. Прилагођен је двостраној штампи.

6.2 Припрема текста

- За припрему рада можете користити (по редоследу препоруке):
 - T_upst + BibTeX за референце по узору на овај шаблон,
 - Либре Офис.
- Текст се пише **искључиво на ћирилицы**. За пресловљавање у T_upst можете користити Ћирко [3]. За пресловљавање у Либре Офису можете користити 00oTranslit [4].
- Поравнање текста је по обе маргине (justified). Аутоматски се обавља уколико користите T_upst.
- Текст задатка и чланове комисије ћете добити од ментора.
- Обавезно инсталирајте подршку за српски језик са провером правописа.
- Обавезно прочитајте рад у целини бар једном пре слања ментору на читање.
- Ментору шаљете рад у PDF формату.

- За мастер рад потребно је написати и рад за Зборник радова ФТН-а. Обим је 4 странице двостубачно. Погледајте пример. Шаблон преузимате са сајта Зборника³.

6.3 Дефинисање појмова и преводи

- При првом увођењу одређеног појма, описати га и евентуално навести назив на енглеском.

Пример:

Насупрот језицима опште намене, језици специфични за домен (ЈСД, енг. *Domain-Specific Languages*) представљају рачунарске језике који нуде повећање експресивности кроз употребу концепата и нотација прилагођених и често ограничених на одређени домен проблема.

- Користити уобичајени превод уколико постоји или назив у оригиналу у курзиву (енг. *italics*).
- Акроними настали од енглеских речи се пишу на латиници (нпр. HTML, DSL, CSS, AI).
- *Class diagram* се преводи као "дијаграм класа" а не као "класни дијаграм".

6.4 Стил писања

- Дефинисати стил и доследно га се придржавати (фонт, величине наслова, називи слика и табела и сл.). Уколико користите Либре Офис, подесите и користите конзистентне стилове, односно, не форматирајте ручно. Код *Typst*-а се ово аутоматски обавља тако да није потребно тиме да се бавите.
- Знаци интерпункције:
 - Тачке, зарези, двотачке – пишу се уз претходну реч. Следећа реч почиње после размака.
 - Цртица: пише се са размаком са обе стране.
 - Заграде: пише се уз прву односно последњу реч у загради. Отворена заграда почиње после размака у односу на претходну реч. После затворене заграде такође иде размак.
- Код техничких текстова се обично избегава прво лице јединице и користе пасивни облици где год је то могуће. Нпр. уместо "Ја сам имплементирао" је боље рећи "У раду је приказана имплементација...".
- Избежавати квалификације:
 - "**Веома** је тешко направити..."

³<http://www.ftn.uns.ac.rs/ojs/index.php/zbornik>

- “Информациони систем је **страховито** сложен...”
- “Имплементација је **јако** компликована...”

6.5 Граматика

- “Бисмо, бисте” – пише се спојено.
- “Не” – пише се одвојено ако стоји уз глагол, али спојено са остатком речи ако је у оквиру придева или прилога.

Пример:

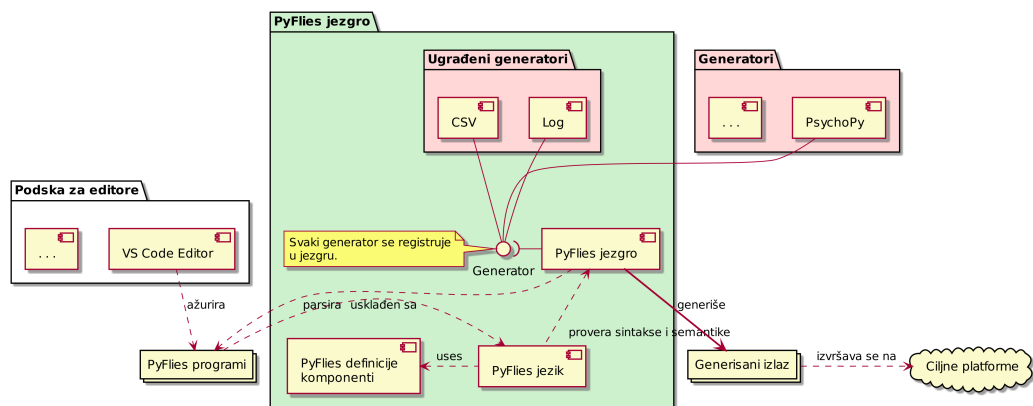
- Придеви и прилози: “недовољно, невидљиво, неразговорно, неизграђен...”.
- Глаголи: “не видим, не могу...”.
- На почетку набрајања ставити двотачку.
- Не користити енглеску конвенцију за писање наслова. У српском језику само прва реч у наслову почиње великим словом.

6.6 Слике и табеле

- За слике које представљају програмски код из едитора избегавати тамне теме. Светле теме боље изгледају у штампи и троше мање тонера.
- Слике и табеле морају имати наслов (број и назив) који стоји на истој страни на којој и слика односно табела (тј. не сме доћи до преламања наслова на следећу страну).
- Давати бројеве у оквиру поглавља, нпр. слике у другом поглављу имају бројеве 2.1, 2.2 итд.
- Свака слика и табела се морају барем једном споменути у тексту.
- Табеле и слике (и њихове наслове) центрирати по хоризонтали.

Пример:

На слици 8 приказана је PyFlies архитектура која прати стандардне компајлерске архитектуре.

Слика 8: PyFlies архитектура.

- Уколико користите *Typst* за припрему, већина наведених правила се примењује аутоматски.

Табеле се наводе на следећи начин:

Табела 1: Пример табеле

Податак 1	Податак 2
Вредност 1	Вредност 2

А цитирају у тексту овако 1. Можете приметити да ће се списак табела аутоматски креирати на крају на страници “Списак табела”.

6.7 Цитирање

- Цитирајте све коришћене изворе на месту употребе.
- Не преузимајте садржаје дословно (*copy-paste*) већ својим речима препричајте прочитано и пробајте да укрстите са више литературних извора.
- Цитате наводите и у наслову слика које сте преузели. При преузимању слике потребно је да лиценца омогућава употребу у другим радовима.
- Све што не цитирате, а преузели сте из других извора, сматра се плагијатом.
- Цитирање се обавља навођењем броја литературног навода у угластим заградама.
- Цитат је део реченице и стога се наводи пре тачке која завршава реченицу.
- Цитат се у реченици понаша као реч, односно одваја се од околних речи.
- Можете истовремено цитирати више радова. На пример: [7,14] или [1-3,7,12].

Примери:

Данас су најпознатије проширена Бакус-Наурова форма (енг. *Extended Backus–Naur form* - *EBNF*) [13] и аугментована Бакус-Наурова форма.

...

...дефиниција дата је у RFC 5234 документу [14].

- Литературни наводи цитирани у тексту треба да буду наведени у секцији "Литература" на крају текста.
- Сви литературни наводи морају имати аутора, наслов, издавача и годину.
- Сви онлајн извори обавезно морају да имају наслов, линк до извора и датум приступа. За онлајн изворе није потребно наводити аутора, издавача и годину уколико нису познати.

Примери:

...

[69] A. Aho, J. Ullman, The theory of parsing, translation, and compiling, Vol. 1 of Series in Automatic Computation, Prentice-Hall, 1972.

...

[72] EBNF: A notation to describe syntax, Online, <https://www.ics.uci.edu/~pattis/misc/ebnf2.pdf>, 2013, приступ: 2021-08-01.

- Ако референцу користите више пута у тексту и даље је цитирате под једним и јединственим бројем како је наведено у секцији "Литература". Дакле, ако је у литератури референца коју користите под редним бројем [5], свуда где је цитирате у тексту користите референцу [5].
- Радове и књиге можете потражити на Гугл претраживачу за радове⁴. Испод сваке референце имате број цитата (већи број обично значи релевантнији рад), радове који га цитирају (помаже за даљу претрагу) и начин цитирања. Уколико користите BibTeX можете директно преузети BibTeX запис.
- Ако можете да бирате увек преферирајте дела који су прошла процес рецензије (радове, књиге), у односу на нерецензиране изворе (веб сајтови, блогови, радне верзије књига и радова, слајдови итд.).

⁴<https://scholar.google.com/>

6.7.1 Цитирање употребом BibTeX

BibTeX је текстуални језик/формат за дефинисање референци. Омогућава конзистентно и аутоматско нумерисање и форматирање референци.

Литературне наводе чувате у фајлу `literatura.bib` и у тексту их референцирате са `@ID` где ID представља једнозначни идентификатор референце. На пример, ако у `bib` фајлу имате литературни навод:

```
@book{dejanovic2021c,  
  author = {Игор Дејановић},  
  title = {Језици специфични за домен},  
  publisher = {Факултет техничких наука, Нови Сад},  
  year = {2021}  
}
```

Листинг 1: Пример BibTeX референце

У тексту ћете ово дело цитирати са `@dejanovic2021c` чиме ћете добити овакву референцу [5]. Можете приметити да се у рендерованом PDF-у приказује хиперлинкована референца на литературу на крају рада која је формирана на прописан начин. Секција са литературом се аутоматски генерише на основу онога што је цитирано у тексту рада. Нумерација се такође аутоматски обавља тако да додавање нових референци, премештање текста итд. неће пореметити исправно бројање и повезивање.

Идентификатор може бити произвољан али је препоручено да буде облика “<презиме аутора><година>”. Ако за аутора имате више радова из исте године додајете суфикс као у претходном примеру.

Претходни блок BibTeX кода на листингу 1 је такође пример како можете у раду користити изворни код. Погледајте изворни код овог шаблона да видите како је наведен код и како се цитира.

Ово је пример цитирања научног рада [6], а ово је пример цитирања онлајн извора [7].

Такође, можете се референцирати и на секције и поглавља у оквиру рада. На пример, овако се цитира поглавље 5 (Закључак).

6.8 Предаја рада

- За библиотеку је потребан један тврдо коричени примерак.
- Примерци за комисију — у договору са ментором.
- После одбране, ментор потписује рад за библиотеку. Потребан је и потпис руководиоца студијског програма. Потписан рад кандидат односи у библиотеку ФТН-а као и PDF верзију рада на USB диску.

6.9 Очекивани обим рада

- Дипломски: 40+ страна В5 или 30+ страна А4. Фонт 11.
- Мастер: 60+ В5 или 50+ А4. Фонт 11.

Списак слика

Слика 1	Архитектура система	10
Слика 2	Комуникација између мастер-а и агента	10
Слика 3	Дијаграм класа система <i>Test Hub Mini</i>	13
Слика 4	Активирање двофакторске аутентикације (2FA)	14
Слика 5	Конфигурација <i>Nginx reverse proxy</i> сервера	16
Слика 6	Пример приказа <i>in-app</i> нотификација у систему.	19
Слика 7	Пример приказа <i>Microsoft Teams</i> нотификација.	20
Слика 8	PyFlies архитектура.	28

Списак листинга

Листинг 1 Пример BibTeX референце	30
---	----

Списак табела

Табела 1	Пример табеле	28
----------	---------------------	----

Биографија

Никола Трајковић је рођен 19. децембра 2002. године у Врању. Основну школу „Доситеј Обрадовић“ у Врању завршио је 2017. године као носилац Вукове дипломе. Гимназију „Бора Станковић“ у Врању завршио је 2021. године као носилац Вукове дипломе. Исте године уписује Факултет техничких наука у Новом Саду, одсек Софтверско инжењерство и информационе технологије. Положио је све испите предвиђене планом и програмом.

Литература

- [1] „Create Incoming Webhook in Microsoft Teams“. [На Интернету]. Available at: <https://learn.microsoft.com/en-us/microsoftteams/platform/webhooks-and-connectors/how-to/add-incoming-webhook>
- [2] „Sending messages using Incoming Webhooks in Slack“. [На Интернету]. Available at: <https://api.slack.com/messaging/webhooks>
- [3] И. Дејановић, „Ћирко - ћирилично-латинични конвертор“. Приступљено: 08. Август 2025. [На Интернету]. Available at: <https://github.com/igordejanovic/cirko>
- [4] А. Урошевић, „ООоТранслит“. Приступљено: 08. Август 2025. [На Интернету]. Available at: <https://urosevic.net/oootranslit/>
- [5] И. Дејановић, *Језици специфични за домен*. Факултет техничких наука, Нови Сад, 2021.
- [6] I. Dejanović, R. Vadera, G. Milosavljević, и Ž. Vuković, „TextX: A Python tool for Domain-Specific Languages implementation“, *Knowledge-Based Systems*, том 115, стр. 1–4, 2017, doi: [10.1016/j.knosys.2016.10.023](https://doi.org/10.1016/j.knosys.2016.10.023).
- [7] I. Dejanović, „A Domain-Specific Language (DSL) for designing experiments in psychology“. Приступљено: 30. Јули 2025. [На Интернету]. Available at: <https://github.com/pyflies/pyflies/>